

storja, direzzjoni
u kitba
VICTOR JACONO

TEATRU

MALTA

storja, mużika
u direzzjoni mużikali
KRIS SPITERI

IL-QFIL U L-HEL SIEN SKONT **MANWEL DIMECH**

GHAC-ĊENTINARJU MILL-MEWT TIEGĦU

jidhru fost oħrajn

**JOSEPH ZAMMIT, BETTINA PARIS,
DEBBIE SCERRI, MARK TONNA, ROGER TIRAZONA,
EDWARD MERCIECA u STEPHEN OLIVER**

26.27.28
TA' NOVEMBRU
1.3.4.5.7.8.10.11.12.13
TA' DIĊEMBRU
2021

FIL-HABS
MILITARI
L-ANTIK
TA' KORDIN
FIS-6:30
U FID-9:00

Dan huwa teatru bil-mużika mahluq għall-post fejn
wiehed irid jimxi / biljetti minn teatrumalta.org.mt

GVERN TA' MALTA
MINISTERU GĦALL-WIRT NAZZJONALI,
L-ARTI U L-GVERN LOKALI

MT

TEATRU

MALTA

IL-QFIL U L-HEL SIEN SKONT

MANWEL DIMECĦ

GHĀĊ-ĊENTINARJU MILL-MEWT TIEGHU

storja, direzzjoni
u kitba
VICTOR JACONO

storja, mużika
u direzzjoni mużikali
KRIS SPITERI

GOVERN TA' MALTA
MINISTRU GĦALL-KULTURA, IDRIEĠI
U AFFARIJI KULTURALI

— VICTOR JACONO

Dr Victor-Emmanuel Jacono huwa produttur u edukatur tat-teatru. Huwa koordinatur tal-Performing Arts fl-MCAST Institute for the Creative Arts, fejn jgħallim l-atturi u l-produzzjoni tar-reċtar. Kiteb u dderieġa xogħlijiet oriġinali għat-teatru kemm lokalment kif ukoll barra, inkluż *Il-Hasla*, produzzjoni tal-Fondazzjoni Valletta 2018 nominata għall-Premju tal-Ahjar Proġett fil-Komunità fl-2019. Huwa kkollabora wkoll fuq diversi proġetti ma' għadd ta' entitajiet artistiki, inklużi Astragali Teatro (l-Italja), Teatro Ridotto (l-Italja), Théâtre National de Bretagne (Franza), l-Aġenzija Kulturali tal-Belt Valletta, ŻfinMalta u Theatre Lab Malta li pproduċew l-aħhar drammi oriġinali tiegħu, *Ramel*, fl-2020. B'formazzjoni artistika influwenzata mill-kulturi tat-teatru tal-Punent u tal-Lvant, Victor harreg artisti f'Malta, l-Italja, Franza, Spanja, il-Greċja u s-Slovenja. Dan l-aħhar, huwa rritorna wkoll għall-oriġini tiegħu bħala kantawtur tal-kanzunetti, u kkollabora mal-Big Band Brothers fuq l-aħhar album tagħhom *Xehda*.

— KRIS SPITERI

Kris Spiteri ggradwa fl-istudji tal-mużika mill-Università ta' Malta. Huwa kiteb *Porn: The Musical* li rebah Best New Musical tal-Off West End Theatre Awards u kien il-Critic's Choice ta' *Time Out London*. Huwa dderieġa *Hairspray*, *Fiddler on the Roof*, *My Fair Lady*, *Mamma Mia*, *We Will Rock You* u bosta pantomimi. Fl-2015 Kris ingħaqad ma' Daniel Cauchi għall-proġett tad-duo Kafena u rrekordjaw l-album *Lukanda Propaganda* mal-Orkestra Filarmonika ta' Malta. Bit-trio jazz tiegħu Noir irrekordja l-album *Till You Switch Off the Lights* u esegwih fil-Malta Jazz Festival. B'kollaborazzjoni ma' Immanuel Mifsud, Vince Briffa u Teatru Anon, Kris kiteb il-mużika għal *Daqsxejn ta' Requiem lil Leli*, biċċa teatrali li għet esegwita fil-Festival Internazzjonali tal-Arti ta' Malta fl-2018. Xogħlijiet oħra ta' Kris jinkludu *Tbissem* kantata minn Ira Loscò u Matthew James Borg, verżjoni rranġata mill-ġdid ta' *Kemm hu Sabih* interpretata minn 17-il kantant fil-Festival Internazzjonali tal-Arti u l-mużika għall-film qasir *Nosferatu: Frammenti ta' Sinfonija tal-Orrur*. Kris huwa direttur ta' Tunin' Entertainment u jdoqq ukoll mal-grupp magħruf bħala The Residents.

— JOSEPH ZAMMIT

Joseph Zammit huwa gradwat fil-B.A. (Hons) fl-Istorja u jahdem bhala tenur u attur professjonali. Kemm ilu fix-xena teatrali, hadem f'aktar minn 90 produzzjoni f'medda ta' 12-il sena u hadem kemm f'Malta kif ukoll barra minn Malta. Joseph ilu student vokali ta' Dr Andriana Yordanova ghal diversi snin u kellu rwoli ewlenin fl-opri permezz tar-rwol ta' Pluto f'*Orpheus in the Underworld* u Hamid f'*Ahna Refuġjati*. Kellu wkoll rwoli ewlenin f'musicals, fosthom ta' Che f'*Evita*, Jamie f'*Last 5 Years* (Masquerade) u 'The Maestro' f'*HUSH* (TMYT). Fuq il-palk, l-aktar rwoli notevoli ta' Joseph jinkludu Yvan fl-*ART* (WhatsTheirNames Theatre), diversi rwoli f'*When You Hear My Voice* (ma' Dr Bruce Wall, London Shakespeare Workout), u fl-ahhar one-man show tieghu *Jambo* (The Shrinking Violets). Huwa membru originali ta' WhatsTheirNames Theatre u kostanti fis-sensjela *Shakespeare at the Pub*, fejn ir-rwoli tieghu jinkludu lil Benedick f'*Much Ado About Nothing* u Angelo f'*Measure for Measure*, fost ohrajn. Huwa jieh u sehem ukoll fit-teatru ghat-tfal ma' Malcolm Galea fis-sensjela *More or Less*, wara li hadem f'diversi skejjes lokalmement u internazzjonalment, inkluż fil-Fringe Festival f'Edinburgh u f'Washington DC. Flimkien ma' Malcolm Galea, Joseph kites ukoll ghas-sensjela televiżiva *LIFT*. L-involvement ricenti tieghu fuq l-iskrin jinkludi r-rwol ta' Kalçidon f'*L-Gharusa* u dak ta' Roger Sr fil-film *Is-Sriep Regghu Saru Velenuzi*. Flimkien ma' dan kollu, Joseph kites u ghamel diversi spettakli burliski flimkien ma' Creativesland u kellu wkoll rwoli ewlenin f'ghaxar pantos konsekuttivi, sitta ghal Masquerade u erbgha ghal-MADC. Huwa ha sehem ukoll f'zewġ *Pantos in the Dark: Gawgaw* u *L-Imbuljuta*.

← SEGWI L-BIOGRAFIJI
TAL-BQIJA TAL-KAST FUQ
PURPLE PAGES

ŻUR IL-HANUT TAGHNA! →

L-ewwel nett... Min kien Manwel Dimech?

Manwel Dimech tweled il-Belt Valletta, fil-jum tal-Milied tal-1860.

Kienu fqar u, wara li tilef lil missieru fl-età ta' tlettax-il sena, huwa qatta' hafna minn żghożitu ġewwa u barra mill-habs għal diversi reati żgħar, sa ma fl-età ta' 17-il sena, fl-1878, qatel lil Pawlu Genuis, raġel li kien jaf, f'mument ta' rabja. Dan sewa lil siehbu Ġużi l-forka, għalkemm kien innoċenti, waqt li Dimech ha sentenza ta' għoxrin sena hats minhabba li kien għadu minuri. Il-laqgħa importanti ma' Dun Wisely fil-habs tat lil Dimech l-opportunità li jsegwi edukazzjoni holistika u jibda vjaġġ personali profond.

Meta hareġ mill-habs fl-1897, Dimech beda jinvesti l-enerġiji tiegħu fil-helsien ta' nazzjon oppress mill-poter tal-kolonizzatur Inġliż u l-Knisja. It-tweġiba kienet li tingħata spinta lill-litteriżmu, l-edukazzjoni u l-hsieb kritiku, speċjalment fost il-foqra. Huwa ggwida l-isforzi tiegħu permezz tal-pubblikazzjoni ta' kotba għat-tagħlim tal-lingwi moderni, il-pubblikazzjoni ta' ġurnal intitolat *Il-Bandiera tal-Maltin*, u billi waqqaf il-fondazzjoni tal-assoċjazzjoni Ix-Xirka tal-Imdawwlin. Ippubblika wkoll poeziji u rumanzi. Fuq kollox, Dimech iġġieled kontra l-ingustizzja u l-korruzzjoni rampanti li ra b'mod partikolari matul l-aħħar snin tiegħu fil-habs. Huwa ddefenda lill-foqra u d-drittijiet tal-haddiema u fittex l-emanċipazzjoni tan-nisa.

B'hekk ġab il-kundanna, speċjalment tal-Knisja, li akkużatu li xerred duttrini foloz li rriżultaw fl-iskomunikazzjoni tiegħu mill-knisja fl-1911. Dan kważi wassal għall-qtil tiegħu minn folla nies imxewxa biex ihaġġruh. Wara ftehim mal-Knisja fl-1912, Dimech reġa' beda l-isforzi tiegħu biex jehles lill-poplu Malti mill-oppressjoni u s-superstizzjoni. Il-bidu tal-Ewwel Gwerra Dinjija fl-1914 tat lill-awtoritajiet l-opportunità li jarrestawh taħt l-akkuża falza li kien spija tal-Ġermaniżi. Ġie deportat bla ma qatt għadda ġuri, l-ewwel lejn Sqallija u fti wara lejn l-Eġittu, fejn għadda l-aħħar snin il-habs.

Petizzjonijiet minn martu u hbiebu għar-ritorn tiegħu lejn Malta, anke wara li ntemmet il-gwerra, kienu għalxejn. Is-sahha mentali u fizika tiegħu marret għall-aġħar u f'Novembru tal-1920 Dimech soffra puplesija li wasslet għall-mewt eventwali tiegħu fl-eżilju fl-età ta' sittin sena fis-17 ta' April, 1921. Huwa ndifen f'qabar mhux immarkat.

←
SCAN THIS QR CODE
TO VIEW THE PROGRAMME IN ENGLISH

teatrimalta.org.mt

— Nota tad-Direttur Artistiku ta' Teatru Malta

Mitt sena ilu, nhar ta' Hadd, 17 ta' April, 1921 Manwel Dimech miet fl-Egittu, ta' 60 sena, nofsu paralizzat; kien ilu batut hekk għall-ahhar hames xhur, mitluq minn kullhadd, eżiljat minn pajjiżu. Qabel l-eżilju tiegħu fl-1914, għal 17-il sena, Dimech kien sostna f'Malta, kważi wahdu, il-kawża tal-batut u l-fajr sabiex dawn jgħixu bid-dinjità. Sostna l-indipendenza ta' Malta aktar minn 50 sena qabel ma nkisbet. Bilkemm gimagħtejn wara mewtu, intlahqet parti mill-ambizzjoni ta' hajtu - li jara lil Malta titmexxa minnha nnifisha. Fit-30 ta' April, 1921, il-Maltin ingħataw l-ewwel parlament tagħhom.

Imwieled fil-kwartieri fqar tal-Belt Valletta, Dimech eduka ruhu wahdu imma lahaq hallas prezz għoli tal-illitteriżmu u l-faqar. Dimech qatta' zghożitu u aktar, xi 20 sena b'kollox, magħluq il-habs. Hemmhekk, minkejja taht tmexxija harxa u kontroversjali, dan il-qattiel u frodist irriforma ruhu. Imbagħad, matul il-hajja pubblika tiegħu, għamel prattikament żewġ 'żbalji' fatali li spiccaw irrovinaħ: hegġeġ lin-nisa biex jiksbu drittijiet ugħali fl-edukazzjoni u l-impjegji u lill-haddiema tad-Dockyard biex jingħaqdu f'unjoni, union. Bl-ewwel wahda, dardar lill-Knisja u, bl-ahhar wahda, keskes lill-gvern kolonjali Brittaniku. B'hekk, Dimech malajr sar għadu tat-tnejn. Għalhekk miet fl-eżilju, imkisser u umiljat. Madanakollu ma għelbuhx għal kollox, għax kliemu ma intesiex. Illum, lil dan l-ex kriminal niftakruh bi gratitudni u nammettu li, minkejja l-iżbalji tiegħu, baqa' dejjem jittama li jkun ahjar, li nkunu ahjar. Jekk hemm xempju tal-kelma riforma, huwa Dimech. Kliemu illum denju ta' rispettu, studju u widen.

Ispirati minn dan il-kliem, ridna noholqu teatru immersiv hawnhekk, f'habs antik tal-Ingliżi. Dimech stess kien jemmen fit-teatru u li t-teatru huwa għodda importanti hafna, tant li f'*Is-Sisien tax-Xirka Maltija* fl-1913, f'Artiklu 32 jwiegħed, "Ix-Xirka twaqqaf Teatru Malti". Mur għidli li illum Teatru Malta, il-kumpanija nazzjonali tat-Teatru, qed tippreżenta xogħol dwaru. Aktar minn hekk, Dimech kiteb ukoll drammi shih imma qatt ma ttella'. Dwar dan, fid-9 ta' Novembru tal-1907, xandar avviz f'*Il Currier Malti* li jibda b'dan il-kliem:

Jekk insib kumpanija ta' zghazagh tal-hila, jirrapprezentaw bil-għaqal kollu u kif jixraq id-dramm 'Mghallaq Iva, Hati Le', drammi li jkexkex, billi huwa l-istorja tal-assassinat mill-qorti ta' Malta Rużar Mizzi (il-Lajs), jiena nagħtihom. Imma, kif digħa għidt, hemm bżonn li jkun nies li jafu dmirhom tajjeb, u fuq kollox li ma jifthux halqhom għal-lixka, jigħifieri MA JINXTRAWX...

EMMANUELE DIMECH
EMMANUELE DIMECH
EMMANUELE DIMECH
118, Prince of Wales Road, Sliema

Iva, iffirmaħ tliet darbiet. Kien karattru, eh, Dimech. Nieħu gost nimmaġina x'kien jgħid kieku qed jarana. Nispera li kien jarana tal-hila u nżommu mal-wegħda li ma ninxtrawx. Għalhekk hallejna lill-artisti kompletament liberi li jspiraw irwieħhom minnu; minn kliemu, hajtu u mewtu. Huma r-ruh ta' dan ix-xogħol. Nirringrazzja minn qalbi lil kull min kien involut, speċjalment lill-artisti kollha, lit-tim ta' Teatru Malta, lill-habsin li għenuna fil-tas-sett, lill-Fondazzjoni Celebrazzjonijiet Nazzjonali (FCN) tal-fiduċja kontinwa f'Teatru Malta u lill-kollaboraturi kollha.

Illum, fiċ-ċentenarju tiegħu, baqa' hafna, hafna x'jingħad fuq il-kliem u l-hsibijiet ta' Manwel Dimech. Nisperaw li toħorġu mill-habs ahjar milli dhaltu. Fl-ahhar mill-ahhar, Manwel Dimech riedna biss ninħelsu.

Sean Buhagiar

— Nota mill-Ideaturi

B'Il-Qfil u l-Helsien Skont Manwel Dimech ridna nitfgħu l-enfasi fuq il-messaġġ ewlieni li dan il-persunaġġ storiku wassal b'għemilu u hidmietu: il-helsien huwa l-iprem valur li l-bnedmin għandhom iħarsu, sew bhala individwi kif ukoll bhala ġens. Qed nitkellmu dwar il-helsien li ngħixu fil-hena u d-dinjità, il-helsien li nahsbu b'moħħna, il-helsien li nahrsu u nkattru għidna, il-helsien li ngħixu flimkien, mingħajr indhil żejjed, imma dejjem b'rispettu lejn xulxin. Bla dubju, il-messaġġ ta' Dimech jibqa' rilevanti immens għal zminijietna. Fi zmienu, Dimech iġġieled l-oppressjoni tal-poplu mill-awtoritajiet ekkleżjastiċi u mill-gvern kolonjali kif ukoll minn dawk il-Maltin li abbużaw mill-poter u sfruttaw liż-zgħir biex jistgħanaw. Iddefenda d-dritt li n-nisa jitqiesu daqs l-irġiel, iddefenda saħansitra d-drittijiet tal-annimali. Iżda, fuq kollox, xtaq ikebbes l-imħabba lejn it-tagħlim bhala strument ewlieni tal-helsien. F'dan ix-xogħol niltaqqu ma' Dimech iż-zagħżuħ li żvoga il-frustrazzjonijiet tiegħu fil-kriminalità u li nbidel bl-għajnuna ta' missier spiritwali. Niltaqqu ma' Dimech l-attivista politiku, il-kittieb u l-għalliem. Niltaqqu ma' Dimech ir-raġel ta' familja li batiet miegħu. Fuq kollox, niltaqqu mat-taqbida tiegħu kontra r-rieda oppressiva ta' istituzzjonijiet b'saħħithom, taqbida li zammitu shih fil-valuri tal-helsien u t-tfittxija għad-dawl, sal-ahhar jiem ta' hajtu, marid u miżmum eżiljat 'il bogħod minn pajjiżu. L-istruttura tal-Habs Militari l-Antik ta' Kordin, fejn se jittella' x-xogħol, tat-kontribut siewi għall-kunċett artistiku u l-istorja li ahna fassalna u hmejna flimkien. Iżda dax-xogħol mużiko-teatrali ma kienx ikun possibli mingħajr ir-riċerka imprezzabli li wettaq Mark Montebello fuq il-hajja u l-hidma ta' Dimech, li kienet l-għajn ewlenija ta' ispirazzjoni għalina. Fuq kollox, kellna l-privileġġ naħdmu ma' tim ta' produzzjoni, artisti u kollaboraturi li haddnu l-proġett artistiku b'entuzjażmu u sens ta' responsabbiltà biex il-hajja ta' Dimech tispira lill-pubbliku bl-istess mod li għamlet magħna li sirna nafuh aktar mill-qrib.

Victor Jacono u Kris Spiteri

— Tim Kreattiv

Storja VICTOR JACONO u KRIS SPITERI
Kittieb u Direttur VICTOR JACONO
Kompożitur, Direttur u Arrangatur tal-Mużika KRIS SPITERI
Kittieb tal-Iskript u l-Lirika VICTOR JACONO

Disinjatur u Kreatur tas-Sett tal-Palk u tal-Props ADRIAN MAMO
Produttur tal-Mużika MATTHEW JAMES BORG
Disinjatur tal-Kostumi NICOLE CUSCHIERI
Direttur tal-Moviment ROCHELLE GATT
Coach tal-Vuċi ANALISE CASSAR
Disinjatur tax-Xagħar u l-Irtokk KAREN SCHEMBRI GRIMA
Maniġer tal-Palk u l-Props STEVE CILIA
Assistent Maniġer tal-Palk SARAH ZAMMIT MUNRO
Disinjatur u Operatur tad-Dwal DOMNIC ATTARD
Inġenier, Konsulent u Operatur tal-Hoss SERGIO COSTA
Assistent tal-Props u l-Palk JACK DE MARIA CASABENE
Superviżur tal-Gwardarobba SARAH GRECH
Assistent tal-Gwardarobba MARTINA FARRUGIA
Stilist tax-Xagħar LAURAN-LYNN BORG CALLEJA

Artist tal-Irtokk JACKIE GRIMA
Artist tal-Mural JAMES MICALLEF GRIMAUD
Uxxieri ANDRE GAFA' u JOSMAR FARRUGIA

— Artisti

Manwel Dimech JOSEPH ZAMMIT
Barbara MARK TONNA
Virginia BETTINA PARIS
Isqof ROGER TIRAZONA
Wisely EDWARD MERCIECA
Gvernatur STEPHEN OLIVER
Omm Dimech DEBBIE SCERRI

Mara 1 / Understudy ta' Omm Dimech JACKIE PACE DELICATA
Mara 2 NICOLE CASSAR
Mara 3 HANNAH MARIE ATTARD
Mara 4 MICHAELA FENECH
Mara 5 ABIGAIL MARIA ZARB
Sinċier / Raġel 1 KARL CASSAR
Genuis / Suldat / Raġel 2 JONATHAN MOHNANI
Astarita / Piġunier / Raġel 3 MARCO CALLEJA
Kappillan / Priġunier / Raġel 4 ANDREW BARBERI
Gwardjan / Raġel 5 RAMBERT PAUL ATTARD
Tifla 1 MARTINA SCHEMBRI
Tifla 2 LEAH MIFSUD
Tifel 1 JAYDEN MICALLEF
Tifel 2 GIANLUCA CILIA

— Mużiċisti / Band

Drums (irrekordjati) ROBERT SPITERI
Bassist ERIC WADGE
Pjanu KRIS SPITERI
Kitarra MATTHEW JAMES

— Tekniċi

Fornituri tad-Dawl AV WAREHOUSE
Fornituri tal-Hoss DIGITAL MAGIC

— Tim ta' Teatru Malta

Direttur Artistiku SEAN BUHAGIAR
Kordinatur tal-Programm Artistiku MIREILLE ESTELLE CAMILLERI
Maniġer tal-Kampanja u Kordinatur Tal-Midja CHRISTIAN DEBONO
Maniġer tal-Produzzjoni NICOLE BLACKMAN
Amministratur tal-Faċilitajiet tal-Uffiċċju ANTOINE ZAMMIT
Kordinatur tal-Midja Soċjali u Diġitali ALESSIA CARUANA
Qari tal-Provi u Traduzzjoni SIMON BARTOLO
Maniġer tal-Palk MARTIN GAUCI
Amministratur tal-Gwardarobba SARAH GRECH

— Programm

Disinn BLOOMCREATIVE
Qari tal-Provi u Traduzzjoni MARIA THEUMA
Stampar POULTONS LTD

— Ringrazzjamenti Speċjali

Il-Bord tal-FCN, Arts Council Malta, Annabelle Stivala Attard, Alice Azzopardi, Celine Caruana, Mario Cassar, Albert Marshall, Eric Fenech Sevasta, Maria Angela Vassallo, Ministeru Għall-Wirt Nazzjonali, l-Arti u l-Gvern Lokali, Malta Correctional Services Agency, The Knot, Malta Tourism Authority, Georg Farrugia, Masquerade, Ronnie Calleja, James Wobeil, Rayden Mizzi, The Box, Christa Debono Huskinson, MGO Manuka Malta